

Lackner Kristóf könyvtárának maradványai. (Apponyi Balázs verses dedikációja) Ha Lackner Kristóf, Sopron tudós polgármestere, 1631-ben kelt végrendeletében nem tett volna említést könyvtáráról, ma jószerevével annak pusztta létét sem tudnánk bizonyítani a ránk maradt kisszámú adat és tárgyi bizonyíték alapján. Pedig a Lackner műveiben megnyilatkozó humanista erudíció alapja csak egy olyan gazdagon felszerelt könyvtár lehetett, amellyel nem egy kortársa rendelkezett, gondolok itt elsősorban az idősebb Faut Márk¹, Valamint Wigeleb Bálint kántor és tanító² hagyatéki leltárakból ismert házi bibliotékájára.

Lackner Kristóf először 1629-ben, betegsége idején fogalmazta meg végrendeletét, amelynek könyvtárát illető rendelkezésén halálakor, 1631-ben sem változtatott.³ Teljes könyvtárát, különféle kiváltságleveleit, valamint egy maga készítette poharat ajándékozott az általa 1604-ben alapított Soproni Nemes Tudós Társaságnak (*Foederi Studiosorum Nobilium Semproniensium lego meam Bibliothecam, mei Doctoratus, Nobilitatis et Palatinatus Privilegia: poculum illud a me ipso fabricatum, etiam uti legatum apud dictum Foedus maneat*). A *Foedus Studiosorum*, német nevén *Studentenbund* tevékenységével több tanulmányban is részletesen foglalkozott Kovács József László⁴. A Társaság számadáskönyveinek vizsgálatából bizony elég lehangoló képet kapunk az itt felállított könyvtár sorsát illetően: bár a tanult vagy nemesi származású tagoknak egy-egy „alkalmas szerzőtől” (*idoneo auctore*) származó könyvet is be kellett szolgáltatniuk a Társaságba történő belépésükkor, a könyvtár sorsa mindvégig rendezetlen maradt. Ahogy maga LACKNER mondotta 1610-es buzdító beszédében (*Oratio exhortatoria ad Confoederatos*): a könyvek „inkább széjjelhordatnak és tönkre mennek, mint megőriztetnek” (*distrahuntur potius et currumpuntur, quam conservantur*).⁵ Ma egyetlen ebből a könyvtárból származó kötetet ismerünk, Lucanus Andrásnak, a latin iskola conrectorának (1610–12) ajándékát, amely — nem véletlenül — a soproni Berzsenyi Dániel Gimnázium (volt Evangélikus Líceum) könyvtárában maradt fenn.⁶

Lackner tehát majdhogynem a bizonytalanra bízta könyveinek sorsát. Bár végrendeletében szerepelt egy záradék, melynek értelmében a Társaság feloszlása esetén könyvei és egyéb értékei — a privilégiumok kivételével — szálljanak a városi ispotály szegényeire. Elképzelhető, hogy ez is történt: könyveit elérvették, s a befolyt összeget a kórháznak juttatták. Ez esetben viszont várható Lackner könyveinek felbukkanása más hazai vagy külföldi könyvtárakból is.

A fenti végrendeleten kívül még egy apró adat van birtokunkban, amit V. Kovács Sándor közölt egy esztergomi feljegyzésből.⁷ Ebből mindössze annyit tudhatunk meg, hogy Alsólendvay Bánffy György 1594-ben Lackner-nek adományozta Kulcsár György *Postilláit*.

A levéltári források számbavétele után térjünk rá a fennmaradt anyag áttekintésére. Jelenleg három olyan kötetet ismerünk, melyek egyértelműen Lackner tulajdonát képezték. Ezek közül kettő megegyezik: sima pergamenkötés, rajta a következő *supralibros*: *C(hristophorus) L(ackner) I(uris) V(triusque) D(ictor)*, alatta évszám. Az egyik a Nemes Tudós Társaság előtt elmondott beszédeit,⁸ a másik pedig javarészt leveleinek és egyéb munkáinak másolatát tartalmazza.⁹ Ezenkívül még egy, jelenleg a Soproni Városi Múzeumban őrzött kötetabláról tudunk, melynek *supralibrosa* egyértelműen elárulja volt tulaj-

¹ Soproni Városi Levéltár, Inv. 1003/k—1. p. 36—47. (vö. KtF II, 11). A 212 tételből álló könyvtárról tömören ír Kovács József László: *Lackner Kristóf és kora*. Sopron, 1972. 54—58. A jegyzék feltünteteti Lackner két kölcsönzését is: egy *Biblia Latina*-t és egy *Chyroglyphia Parcerij* (!) c. hieroglifikus művet.

² Soproni Városi Levéltár, Prot. 1015/a—1. p. 67—70. (vö. KtF II, 21). A 102 tételből álló anyag elsősorban tartalmi szempontból érdekes. Szerepel benne pl. a rózsakeresztesek 1614-ben kiadott röpirata, a *Fama fraternitatis*. Zenei vonatkozású anyagát közölte BÁRDOS Kornél: Sopron zenéje a 16—18. században. Bp., 1984. 45—48.

³ Lackner végrendeletét több másolatban is őrzik a Városi Levéltárban. Én a következőt idéztem: Lad. I. fasc. 2. nr. 58. p. 6.

⁴ *Lackner Kristóf és kora*, 46—66. — uő.: A Soproni Nemes Tudósok Társasága, 1604—1674. Helikon 1971/3—4, 454—467.

⁵ A máig kiadatlan beszéd lelőhelye: OSzK Fol. Lat. 1643, fol. 37—59f.

⁶ PEUCER, Casparus: *Commentarius de praecipuis divinationum generibus*. Servestae, 1591. (jelz.: D 136a)

⁷ *Könyvek és könyvjegyzékek a XVI. sz.-ból*. MKsz 1975, 67—68.

⁸ Ld. az 5. jegyzetet

⁹ Soproni Evangélikus Levéltár, 45. VI. B.

donosát.¹⁰ A felirat szövege a következő: *Dem|Edlen|Vesten|Fürsichtigen und Hochgelehrten Herrn Christoff Lackner|beeder Rechten Doctorn, und Stadt-|richter der königlichen Freystadt Oe-|denburg in Ungern is. Meinem Gün-|stigen herrn zu einem Glückseligen|Newen Jahr.* A kötés dátuma 1609, a középlemezen egy címerpajzs sávjai láthatók, de a többi rész már nem kivehető. Bizonyosan egy helyi compactor újévi ajándékáról van szó.¹¹

Ugyancsak adományképpen került Lacknerhez könyvtárának máig egyetlen, teljes egészében fennmaradt darabja. Kötetünk annak az Apponyi Balázsnak 1624-ben megjelent zsolttárparafrázisait tartalmazza, akinek könyvdedikációit Jankovics József ismertette nemrégiben a *Magyar Könyvszemle* hasábjain.¹² Az itt következő verses ajánlás tehát újabb adalékkal szolgál Apponyi önkéntes könyvterjesztő tevékenységéhez.

Ad Nobilem atque Excellentem/Dominum Christophorum Lackner/Juris Utriusque Doctorem debitae/observantiae gratia/.

Poeta Poetae.

Ex studiis te nosco tuis, probo, laudo Minervam
Et dotis, referunt quas tua scripta, colo;
Non velim melius, mihi nosci detur ut a te
Notitiae, et primi pignus amoris habe.
Hinc noscis qui sim, studium(ue) probabis amicum
Et nosces Vatem, non tamen arte pari
Sed paribus studiis, pariterq(ue) Heliconis alumnus
Macte, pari studium par in amore fove
Namq(ue) paris studii concordia gignit amorem,
Ingenium et colitur fertile ab arte pari.
Sic me quem necdum Vatem celeberrime Vates
Novisti, ex studiis Nosse et amari velis.

Blasius Apponi
de Nagi Appon m. p.

A verses ajánlás legnagyobb érdekessége Apponyi szempontjából az, hogy ez az első nem prózai dedikáció, ami előkerült, valamint, hogy a katolikus főurak és egyházi emberek után most egy evangélikus vallású közéleti embert tisztelt meg könyvével. A fenti versből kiderül, hogy Apponyi és Lackner nem ismerték egymást személyesen, a zsolttárszerző csak Lackner műveit olvasta. Az ajánlást is a *költőnek* címezte (*Poeta Poetae*), bár LACKNER egyetlen igazi verseskötete, a *Salicetum Sempronienense* csak 1626-ban, tehát két évvel Apponyi műve után jelent meg Bécsben. A jelek arra vallanak, hogy Lackner legsajátabb művének ezt a kis kötetet érezte, osztogatta is úton-útfélen.¹³ Elképzelhető tehát, hogy a dedikáció csak e verseskötet megjelenése után született.

Lackner Kristóf műveinek elterjedtségét eddig csak a soproni hagyatéki leltárak könyvjegyzékeiben követhettük nyomon. Nem meglepő, hogy kortársai, barátai házi bibliotékáiban rendre felbukkan egy-egy kötete. Apponyi Balázs dedikációja most a kutatás másik lehetőségére hívja fel a figyelmet: fel kellene mérni, hogy Magyarország és Erdély könyvtáraiban milyen mértékben található meg munkái, s hogy azok kinek a tulajdonában voltak. E kutatás során nemcsak az elveszett Lackner-könyvtár ma még lappangó maradványait, hanem a tudós polgármester eddig ismeretlen szellemi kapcsolatait is felderíthetnénk.

GRÜLL TIBOR

¹⁰ Soproni Városi Múzeum, S 21. — A kötet ma az ún. Ritter-krónikát tartalmazza (ed. Paur Iván, 1874) és a múzeum kiállításán látható.

¹¹ Az 1607. IX. 19-iki *Tanácsjegyzőkönyv*ben pl. Joseph Pleiner nyomdász dedikál egy naptárat Sopron város vezetőinek. Lehet, hogy ebben az esetben is róla van szó.

¹² *Apponyi Balázs könyvdedikációi*. MKsz 1989/3, 278—283.

¹³ ld. Kovács József László: *Lackner Kristóf és kora*, 115—121.